

Fra besøket i Finanskomiteen i Oslo Rådhus 8.mars

(1) Innbyggerforslaget iflg. kommunelovens § 39a samlet altså 434 underskrifter, nesten 50 % flere enn de 300 påkrevde, og fortsatte å strømme inn etter at postkassen måtte stenge søndag kveld pga overlevering i Rådhuset mandag 8. februar. Det ble forespeilet møte med bystyrets Finanskomite.

(2) Førsteinntrykket av mottagelsen var tvil om underskriftinnsamlingens gyldighet. Innbyggerpanelets Håvard Hegna testet da den foreslåtte (men ikke påbudte) alternative lenke minsak.no, som ikke viste forskjell fra vår manuelle innsamling angående underskrivernes bevissthet om hva de var med på. Purringer ble sendt, spesielt da det kunne se ut som om behandling av forslaget kunne bli annullert: Den 20. februar meddelte byrådsleder Raymond Johansen at nye beregninger av et Tøyen-alternativ angivelig viste at det ble "nesten like dyrt som Lambda", og at man ville fortsette arbeidet på Paulsen-kaia "uten omkamper". Et lovhjemlet forslag kunne ikke avskrives slik. Ketil Lund skrev da til finanskomiteens sekretær 22. februar bl.a.:

"Byrådslederen forsøker tydeligvis å hindre at bystyret gjennomfører en reell debatt og stillingstagen til innbyggerforslagets hovedansliggende, nemlig kravet om nye uavhengige utredninger av byggekostnadene både for Lambda og Tøyenalternativet. Det er for øvrig egnet til å forundre at det betydelige engasjement som begrunner bestemmelsen om innbyggerforslag i kommunelovens § 39a, møtes av byrådet med en slik avfeiende og overflatisk holdning. I den fortsatte saksbehandlingen for Finanskomiteen, forut for bystyrets behandling, vil vi med det første fremlegge en nærmere redegjørelse for innbyggerforslaget. Og vi ser med stor interesse frem til et møte med Finanskomiteen for å utdype redegjørelsen."

(3) Møtedato ble da straks satt, og en arbeidsgruppe fra innbyggerpanelet og de som sto bak teksten til "Tallene må på bordet" produserte et støttedokument i seks punkter (nederst på siden). Det ble oversendt elektronisk 29. februar.

(4) Møtet fant sted i Rådhuset 8. mars. Fra Finanskomiteen møtte seks medlemmer: Frode Jacobsen (Ap, komiteleder), Øystein Sundelin (H), Shoab Sultan (MDG), Peter N. Myhre (Frp), Toril Berge Flatabø (V) og Ivar Johansen (SV). Fra oss møtte Ketil Lund, Ingrid Eide, Didrik Hvoslef-Eide og Erling Skaug. Det var avsatt 20 minutter til møtet, der vi utdypet støttedokumentets punkter (uautorisert referat):

KL åpnet med de sterkt varierende priser på alternativene gjennom årene, som ikke ga innbyggerne klarhet i hva de inneholdt. Byrådets interne kalkyler syntes ikke å være "innlysende pålitelige". De uforholdsmessig høye årlige driftsomkostningene for Lambda, sammenlignet med andre institusjoner (Nasjonalmuseet, nåv. Munch-museum) kunne med tiden tilsvare byggesummen. De medgåtte midler hittil skulle øyensynlig vise at *a pont of no return* var nådd.

DHv-E beskrev de grunnleggende faktorer i en byggekalkyle; grunnarbeid, brutto/netto-faktor for bygningen, og for Tøyen innsparingen i nybyggbehov ved fortsatt bruk av det eksisterende anlegg - fortrinnsvis til Stenersen-samlingen i overensstemmelse med testators ønske om å holde de to gaver fra hverandre. Med disse tre faktorer, basert på matematikk og ikke på skjønn, kan Lambda i Bjørvika umulig komme ut som det økonomisk beste alternativ. Lambdas b/n-faktor 1,91, hentet fra et av de nyere (ikke aller siste?) prosjekter, betyr at man må bygge 91 % i tillegg - nesten dobbelt - til det bruksareal man trenger. Et Tøyen-alternativ klarer seg med 1,4.

ES nevnte at også den politiske prosess ble fremstilt som *a point of no return*, men den inneholdt vikarierende motiver og premissene siden vedtaket var nå endret. Påstanden om grunnarbeidene på Paulsenkaia som tap var gal, de var en investering og verdiøkning av tomte. At statstøtte var forbeholdt Lambda var også galt, post 73 på statsbudsjettet gir et støttebløp i forhold til byggets kostnad, ikke dets beliggenhet. Hvorfor ble de fremstilt som tap?

IE rundet av, som tidligere bystyremedlem, med å understreke driftskostnadenes rolle som en gjøkunge i de fremtidige budsjetter og det ansvar som vedtak i en 4-årsperiode ville ha langt utover de temporære politikeres ansvarstid. Hun manet til måtehold og perspektiv på den økonomiske nedgangstid vi nå går inn i.

Det var ingen kommentarer fra Finanskomiteen, bortsett fra at MGDs representant ønsket en repetisjon av hva b/n-faktor betyr. SVs representant ga uttrykk for at vår redegjørelse var "tydelig". Etter møtet ba vi om å få presisert videre saksgang fra komiteens sekretær. Det ble sendt til Ketil Lund i dag og er limt inn nedenfor:

(5) Videre saksgang for innbyggerforslaget:

(I lys av de innsigelser og treninger forslaget hittil har møtt i Rådhuset virker det ikke som appetitten på saken er stor. Det er litt uklart hvor vi er i tidsplanen. Hvis byrådet, som det kan virke, ennå ikke har avgitt sin uttalelse til Finanskomiteen, er vi et sted mellom de to første linjene. Finanskomiteens tidligst mulige behandling vil uansett bli 26.04. ES)

I følge vanlig prosedyre for behandling av innbyggerforslaget er forslaget sendt byrådet til uttalelse.

Videre behandling av saken avhenger nå av når finanskomiteen mottar denne uttalelsen.

Når komiteen mottar uttalelsen legges saken frem for komiteen.

Komiteen innstiller til bystyret som til slutt tar stilling til forslaget.

2 mulige tidsplaner som avhenger av når komiteen mottar byrådets uttalelse:

Komitebehandling 28/4 og bystyret 11/5.

Komitebehandling 26/5 og bystyret 7/6.

Bystyret må ta stilling til forslaget senest 6 mnd. etter at det er fremmet.

Inger Kvannes
sekretær, Finanskomiteen.

29. februar 2016

Støttedokument for innbyggerforslag til bystyret vedrørende nytt Munch-museum

1. Beregning av byggekostnader

Når underskriverne av forslaget til bystyret legger hovedvekten på at alle tall for kostnadene ved byggingen av Lambda i Bjørvika og for Tøyen-alternativet må på bordet før arbeidet kan gå videre, er det fordi de offentliggjorte tallene stadig endres uten rimelige forklaringer.

Byrådet kalkulerte i 2009 Lambda til 1,630 milliarder kroner, med ikke prissatte tilleggsposter som ville bringe beløpet opp til ca. 2 mrd. HolteProsjekts kalkyle for det foretrukne Tøyen-alternativ fra 2006 lå samtidig på 0,852 mrd. I november 2011 kom prisutredningen av alternativene ved konsulentfirmaet Advansia. De anslo Lambda til 1,833 mrd, mens nytt Munch-museum på Tøyen ble satt til hele 2,311 mrd med samme romprogram, bruttoareal og utførelse som Lambda. Prisforholdet ble altså omvendt av hva det var i 2009. Etter at Lambda likevel ble nedstemt i desember 2011, bestilte byrådet en ny konsulentrapport fra OPEK/Metier som i september 2012 konkluderte med at et nybygg på Tøyen ville koste 1,6 – 1,7 mrd. Sammenlignet med sitt eget ufullstendige 2009-overslag for Lambda på 1,630 mrd, mente byrådet at begge alternativer ville koste det samme.

I juni 2013 da bystyret på nytt vedtok Lambda-prosjektet, gjentok byrådet sin kostnadsramme på 1,630 mrd. Få måneder senere, i februar 2014, da byrådet søkte om statsstøtte, var byrådets kalkyle for Lambda økt til nær 2,8 mrd (pr. 2019) – stadig med en del ikke prissatte poster. Byrådsleder Johansens uttalelser til Aftenposten 20. februar i år må oppfattes slik at Tøyen-alternativet etter interne beregninger i dag vil koste rundt 2,5 mrd med tillegg av 605 millioner som angivelig vil gå tapt i statsstøtte.

Disse uforklarte og uforklarlige sprikene gjør tallmaterialet grunnleggende upålitelig og understreker forslagsstillernes krav om at alle byggekostnader må utredes på nytt.

2. Nærmere om sammenlikningen av byggekostnadene. Grunnforhold og b/n-faktor.

I sammenlikningene av byggekostnadene er det begått grove metodiske feil. For å kalkulere grunnarbeidene på Tøyen har man nå brukt tall fra Deichman-bygget i Bjørvika som forutsetning. Selve museumsbygget beskrives som en slags kopi av Lambda, med samme volum og samme brutto/netto-faktor. Slik sammenlikner man ikke høyst ulike alternativer. Når Deichman/Lambda «flyttes» til Tøyen blir prisen sterkt misvisende.

Grunnforholdene er en betydelig variabel allerede i utgangspunktet for en byggekalkyle. For selve bygningen er den såkalte brutto/netto-faktor av stor betydning. Dette er den faktor netto bruksareal – her utstillingsarealene og såkalte «vringleplasser» for publikum – må

multipliseres med for å få nødvendige areal for alle bifunksjoner. Er f.eks. faktoren 1,6, må hver m2 netto bruksareal tillegges 0,6 m2.

Lambdas vertikale konstruksjon gir en svært høy b/n-faktor, satt til 1,8, fordi blant annet trapper og heiser krever store arealer. Dette krever også totalt sett større «vringleplasser» og serviceroom. For Nasjonalmuseet på Vestbanen – et horisontalt bygg – har Statsbygg satt en b/n-faktor på 1,6. Et horisontalt bygg på Tøyen i to etasjer med en etasje under terreng, vil ha en b/n-faktor på 1,4. Det vil si at for hver m2 netto bruksareal for Lambda må man legge til dobbelt så mange m2 som for Tøyen. Grunnforholdene på Tøyen er dessuten mye enklere og grunnkostnadene lavere enn på Paulsenkaia. Et nybygg på 12.300 m2 (museets behovsareal) på Tøyen vil forøvrig omfatte bruk av det eksisterende anlegg – som nylig er oppgradert for 40 millioner med blant annet nytt klimaanlegg – for Stenersen-samlingen.

Disse udiskutable forholdene betyr at det simpelthen ikke lar seg gjøre å komme frem til en forsvarlig kalkyle der Lambda i Bjørvika vil koste omtrent like mye som et Tøyenalternativ. Besparelsen på Tøyen vil nødvendigvis måtte bli enorm.

3. Også tapene må forklares og sannsynliggjøres

Avisene har de siste dagene gjengitt Lambda-tilhengers uttalelser om de store beløp som allerede er brukt på Lambda-prosjektet. Men selvfølgelig er langt fra alt som er brukt, tapt. Tomteområdet er en sikker investering. Med spunting og peling er verdien økt. I alle fall må kostnader knyttet til mulige tap utredes.

4. Valget av Tøyen

Etter at bystyret i 2008, uten forhåndsdebatt, vedtok å flytte Munch-museet fra Tøyen til Bjørvika, er det kommet utspill blant annet fra tidligere kulturbyråd Hallstein Bjercke og nåværende direktør for Munch-museet som nedvurderer Munch-museets betydning for byutviklingen på Tøyen og egnethet som kunstmuseum.

De faktiske forhold er at utstillingene om Munch og Van Gogh, om Munch og Vigeland, om «Det moderne øyet» alle har vært vist på Tøyen med usedvanlig godt besøk. I 2005 ble Jubileumsutstillingen for 1905 en internasjonal suksess på Tøyen. Det er der publikumsrekordene er satt. Takket være innsatsen fra museets ledelse og faglige stab gjennom mange år er museet utvidet og modernisert; studier og vitenskapelig arbeid har blant annet resultert i internasjonalt høyt verdsatte kataloger over Edvard Munchs grafikk og malerier. Museet har i dag tilstrekkelig store magasiner som dessuten er av høyeste internasjonale standard. I tillegg finnes verksteder, fotoatelier og kontorer. Foredragssalen med Munchs malerier er en praktfull møteplass, også som konsertlokale. Det eneste museet trenger er mer utstillingsplass, etter at sikringstiltakene etter ranet av «Skrik» og «Madonna» i 2004 hadde ført til stor reduksjon. Nåværende anlegg er svært velegnet for Stenersen-samlingen, en bruk som vesentlig vil redusere det nye Munch-museets arealbehov.

5. Støtte fra staten

Det har vært sagt at en mulig statsstøtte til Munch-museet faller bort hvis det ikke bygges i Bjørvika. Det vil åpenbart ikke skje. Reglene for støtteordningen over Statsbudsjettets post 73 «Nasjonale kulturbygg» inneholder ingen bestemmelser som kan tolkes slik.

6. Lambda er ikke den beste løsningen

Valget står nå mellom to alternativer:

- Nytt Munch-museum på Tøyen med bruk av det eksisterende museet for Stenersen-samlingen.

- Nytt Munch-museum, Lambda, i Bjørvika. Om dette kan man i tillegg til ovenstående fastslå:

Fra museumsfaglig hold er det reist vektige innvendinger mot utstillingsarealene og deres plassering i høyhuset Lambda. Et stort antall lys- og klimasluser, og nettet av rulletrapper som publikum må passere, vil etter alt å dømme oppleves negativt. I tillegg ligger det driftsmessige usikkerheter i hele systemet. Lambdas magasiner vil bli mer upraktiske i drift enn magasinene i dagens museum på Tøyen. Lambda får ingen parkeringsmuligheter, heller ikke for turistbusser. Det ligger lang fra nærmeste T-banestasjon, og atkomsten blir vesentlig vanskeligere enn på Tøyen.

Et vesentlig element er selvfølgelig også at driftskostnadene for Lambda vil bli enorme, de kalkuleres i dag til 344 millioner årlig.

I sammenlikningen med Tøyenalternativet utpeker Lambda-prosjektet seg som den klart dårligste løsningen. Det bidrar ikke positivt til prosjektet at dets tilsynelatende originalitet, den såkalte knekken som åpenbart ble vektlagt i arkitektkonkurransen, er et element arkitekt Herreros og hans kolleger tidligere har benyttet i flere bygg. Oslos byantikvar Janne Wilberg har betegnet Lambda som en kloning av Herreros' kontorbygg i Las Palmas.